

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuosi kulttuurisektorilla

Raportti puheenjohtajuusvuodesta 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:6

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 6/2017

**Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston
puheenjohtajuusvuosi kulttuurisectorilla**
Raportti puheenjohtajuusvuodesta 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

www.minedu.fi/julkaisut

Taitto / Ombrytning: Valtioneuvoston hallintoyksikkö / Statsrådets förvaltningsenhet, Erja Kankala

Kansikuva / Omslagsbild: Katarina Koch, opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

ISBN: 978-952-263-452-8 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		2017
Tekijät	Petteri Pulli		
Julkaisun nimi	Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuosi kulttuurisektorilla; Raportti puheenjohtajuusvuodesta 2016		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 6/2017		
Diaari/hankenumero		Teema	kulttuuri
ISBN PDF	978-952-263-452-8	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-263-452-8		
Sivumäärä		Kieli	suomi
Asiasanat	pohjoismainen yhteistyö, kulttuuriyhteistyö, Pohjoismaiden ministerineuvosto, puheenjohtajuus, kulttuuri		
Tiivistelmä <p>Suomi toimi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana vuonna 2016. Puheenjohtajuusvuoden yhteinen johtava teema oli Vesi–Luonto–Ihminen. Opetus- ja kulttuuriministeriössä kulttuurin puheenjohtajuusohjelma rakennettiin ihminen-teeman ympärille.</p> <p>Kulttuurin puheenjohtajuusohjelman lähtökohtana toimi kulttuuriyhteistyön strategian 2013–2020 viisi teemakokonaisuutta kestävä Pohjola, luova Pohjola, kulttuurienvälinen Pohjola, nuori Pohjola ja digitaalinen Pohjola. Puheenjohtajuuskauden aikana panostettiin ajassa eläviin hankekokonaisuuksiin, ja osa hankkeista oli jatkumoa aikaisemmille puheenjohtajuusvuosien hankkeille. Kulttuurisektorilla painotettiin erityisesti digitaalinen Pohjola – avoin Pohjola -tematiikkaa, ja että kaikki pohjoismaalaiset, myös uudet tulokkaat, tuntisivat olevansa kotonaan Pohjoismaissa ja kokisivat myös pohjoismaisen kulttuurin omakseen.</p> <p>Suomen puheenjohtajuusvuonna järjestettiin kaksi Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokousta (MR-K) ja neljä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön virkamieskomitean (ÄK-K) kokousta. Lisäksi puheenjohtajuusohjelman puitteissa järjestettiin kahdeksan konferenssia tai muuta tapahtumaa, joissa käsiteltiin muun muassa digitalisaation vaikutuksia museoalan kokoelmanhallintaan, kulttuurin ilmaisunvapautta, arkkitehtuuria pohjoismaisen kulttuurin voimavarana, lasten ja nuorten kiinnostusta taide- ja kulttuuritoimintaan, keinoja online-vihapuheen ehkäisemiseksi sekä moninaisuutta ja kestäväää kehitystä osana pohjoismaista kulttuuripolitiikkaa.</p>			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	2017
Författare	Petteri Pulli	
Publikationens titel	Finlands ordförandeskapsår i Nordiska ministerrådet i kultursektorn Rapport om ordförandeskapsåret 2016	
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 6/2017	
Diarie-/ projektnummer		Tema kultur
ISBN PDF	978-952-263-452-8	ISSN PDF 1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-263--452-8	
Sidantal		Språk finska
Nyckelord	nordiskt samarbete, kultursamarbete, Nordiska ministerrådet, ordförandeskap, kultur	
Referat <p>Finland verkade som ordförande för Nordiska ministerrådet 2016. Det gemensamma ledande temat för ordförandeskapsåret var Vatten-Natur-Människor. Vid undervisnings- och kulturministeriet byggdes kulturens ordförandeskapsprogram kring temat människor.</p> <p>Utgångspunkten för kulturens ordförandeskapsprogram var de fem temahelheterna i strategin för nordiskt kultursamarbete 2013 – 2020 det hållbara Norden, det kreativa Norden, det interkulturella Norden, det unga Norden och det digitala Norden. Satsningarna under ordförandeskapsåret gällde projekthelheter som lever i tiden och en del av dem var ett kontinuum till projekt under tidigare ordförandeskapsår. I kultursektorn betonades speciellt tematiken det digitala Norden – det öppna Norden, och det att alla nordbor, också alla nykomlingar, skulle känna sig som hemma i Norden och skulle också uppleva den nordiska kulturen som sin egen.</p> <p>Under Finlands ordförandeskapsår ordnades två möten för Nordiska ministerrådet för kultur (MR-K) och fyra för Nordiska ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete (ÄK-K). Dessutom ordnades inom ramen för ordförandeskapsprogrammet åtta konferenser eller andra evenemang där man behandlade bland annat digitaliseringens effekter på hanteringen av samlingarna i museibranschen, uttrycksfriheten i kulturen, arkitekturen som en resurs i den nordiska kulturen, barns och ungdomars intresse i konst- och kulturverksamhet, sätt att förhindra online-hatpropaganda samt diversitet och hållbar utveckling som en del av den nordiska kulturpolitiken.</p>		
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		2017
Authors	Petteri Pulli		
Title of publication	Finland's year as President of the Nordic Council of Ministers in the cultural sector Report on the Presidency for 2016		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture 6/2017		
Register number		Subject	culture
ISBN PDF	978-952-263--452-8	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-263-452-8		
Pages		Language	finnish
Keywords	Nordic cooperation, cultural cooperation, Nordic Council of Ministers, Presidency, culture		
Abstract Finland held the Presidency of the Nordic Council of Ministers in 2016. The main common themes of the year were Water-Nature-People. The cultural programme of the Ministry of Education and Culture was constructed around the theme of People. The starting point for the cultural programme for the year were the five holistic themes of the cultural cooperation strategy for 2013-2020 the Sustainable Nordic Region, the Creative Nordic Region, the Inter-cultural Nordic Region, the Young Nordic Region and the Digital Nordic Region. During the period of the Presidency emphasis was placed on the project packages that were live during the period of the Presidency, and some of these projects were continuations of projects begun during previous Presidencies. On the cultural sector, particular emphasis was placed on the Digital Nordic Region - an Open Nordic Region theme and that all residents of the Nordic countries, including those recently arrived, should feel themselves at home in the Nordic countries and should also experience the Nordic culture as their own. During the year of Finland's Presidency, two meetings of the Nordic Council of Ministers for Culture, and four meetings of the Nordic Committee of Senior Officials for Culture were held. In addition, within the framework of the Presidential year's programme, eight conferences or other events were organised on topics such as the impact of digitalisation on collections management in the museum sector, cultural freedom of expression, architecture as a Nordic cultural resource, the interest of children and young people in artistic and cultural activities, ways of preventing on-line hate speech and diversity and sustainable development as part of Nordic cultural policy.			
Publisher	Ministry of Education and Culture		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1 Johdanto ja tausta	9
1.1 Pohjoismainen yhteistyö ja Pohjoismaiden ministerineuvosto	9
1.2 Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategia 2013–2020.....	10
1.3 Kulttuurin sektoriohjelma 2016.....	11
2 Kulttuurisektorin painopistealueet puheenjohtajuusvuonna 2016	12
2.1 Kokoukset.....	12
2.1.1 Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 1/16) 2.5.2016	12
2.1.2 Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 2/16) 2.11.2016.....	13
2.2 Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 -prioriteettihanke.....	15
2.2.1 Monikielisyys ja moninaisuus kulttuurikentän voimavarana - työllistyminen ja kotoutuminen Pohjoismaissa kirjallisuuden avulla.....	15
2.2.2 Pohjola 2020 -prioriteettihankkeen kick off -konferenssi.....	16
2.3 Digitaalinen Pohjola.....	17
2.4 Kulttuurienvälinen Pohjola	19
2.5 Nuori Pohjola.....	22
2.6 Luova Pohjola.....	25
2.7 Kestävä Pohjola.....	27
Liite 1. Puheenjohtajuusvuoden kalenteri ja tapahtumien osallistujat	29

1 Johdanto ja tausta

Suomi toimi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana vuonna 2016. Puheenjohtajuusvuoden yhteinen johtava teema oli Vesi–Luonto–Ihminen. Opetus- ja kulttuuriministeriössä kulttuurin puheenjohtajuusohjelma rakennettiin ihminen-teeman ympärille.

Kulttuuri yhdistää pohjoismaalaisia. Se on myös virallisen, vuoden 1962 Helsingin sopimukseen perustuvan, pohjoismaisen yhteistyön yksi peruspilari. Pohjolalle on yhteistä kulttuurin avoimuus. Lisäksi kulttuurin merkitys ja arvo osana hyvinvointia ja osallistamista ymmärretään samalla tavalla. Näistä lähtökohdista lähdimme toteuttamaan Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuoden 2016 ohjelmaa kulttuurisektorilla.

Tämä raportti antaa tiiviin ja kuvitetun katsauksen puheenjohtajuusvuoden tapahtumiin, kokouksiin ja hankkeisiin kulttuurisektorilla. Raportti sisältää lyhyen taustan pohjoismaisesta kulttuuriyhteistyöstä, kulttuurin sektoriohjelman esittelyn, puheenjohtajuusvuoden kalenterin ja tapahtumien osallistujamäärät kansalaisuuksineen. Lisäksi on nostettu esiin sosiaalisessa mediassa käytyä keskustelua kunkin tapahtuman puitteissa.

1.1 Pohjoismainen yhteistyö ja Pohjoismaiden ministerineuvosto

Pohjoismaiden välinen virallinen yhteistyö on laaja-alaista ja sillä on pitkä perinne. Sen perustana on maantieteellinen, historiallinen ja kulttuurinen yhteenkuuluvuus viiden Pohjoismaan Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan sekä kolmen itsehallintoalueen Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin välillä. Näin pohjoismainen yhteistyö on myös yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista.

Sekä Pohjoismaiden neuvostossa että Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehty poliittinen yhteistyö perustuu yhteisiin, vuonna 1962 solmitussa Helsingin sopimuksessa mainittuihin arvoihin ja yhteiseen demokratiakäsitykseen. Yhteinen arvopohja ja konsensuspää-

töksenteko ovat pohjoismaisen yhteistyön ja Pohjoismaiden ainutlaatuisen hyvinvointiyhteiskunnan kulmakiviä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten virallinen yhteistyöelin. Päävastuu pohjoismaisesta yhteistyöstä on pääministerillä, mutta käytännössä vastuu on siirretty pohjoismaisille yhteistyöministeriöille (Suomen puheenjohtajuuden 2016 aikana ministeri Anne Berner) ja pohjoismaiselle yhteistyökomitealle, joka vastaa yhteistyön päivittäisestä koordinoinnista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto koostuu monesta eri alojen ministerineuvostosta. Tällä hetkellä alakohtaisia ministerineuvostoja on yhteensä kymmenen. Useimmat Pohjoismaiden ministerit tapaavat oman alansa ministerineuvoston kokouksessa kaksi kertaa vuodessa. Pohjoismaiden ministerineuvostoissa on käytössä niin sanottu konsensusperiaate eli päätökset on hyväksyttävä yksimielisesti. Kansallisesta virkamiehistä koostuvat eri alojen virkamieskomiteat valmistelevat käsiteltävät asiat ja vastaavat niiden seurannasta.¹

1.2 Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategia 2013–2020

Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategia on kulttuuriministereiden tulevaisuuden visio ja se linjaa tavoitteet pohjoismaiselle kulttuuriyhteistyölle. Strategian lähtökohtana on pohjoismaisen yhteistyön lisäarvon periaate, jonka mukaan yhteistyötä tehdään alueilla, joilla Pohjoismailla on yhteisiä etuja tai haasteita ja joilla pohjoomainen taso tarjoaa paremmat mahdollisuudet kehittää työtä tehokkaasti.

Kestävä Pohjola

Luova Pohjola

Kulttuurienvälinen Pohjola

Nuori Pohjola

Digitaalinen Pohjola

Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategian 2013–2020 viisi teemaa ovat kestävä Pohjola, luova Pohjola, kulttuurienvälinen Pohjola, nuori Pohjola ja digitaalinen Pohjola. Näiden otsikoiden alla kulttuuriministerineuvosto tarttuu nyky-yhteiskunnan muutoksiin ja haasteisiin yleisesti ja etenkin kulttuurin alalla.²

¹ <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-1360>

² <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-2482>

1.3 Kulttuurin sektoriohjelma 2016

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuoden kulttuurin sektoriohjelman³ lähtökohtana toimi kulttuuriyhteistyön strategian 2013–2020 viisi teemakokonaisuutta. Puheenjohtajuusvuoden aikana panostettiin suuriin ajassa eläviin hankekokonaisuuksiin, ja osa hankkeista oli jatkumoa aikaisemmille puheenjohtajuusvuosien hankkeille. Kulttuurisektorilla painotettiin erityisesti digitaalinen Pohjola – avoin Pohjola -tematiikkaa. Suurin osa tapahtumista lähetettiin suoratoistettuna verkossa ja jokaiselle tapahtumalle luotiin oma aihetunniste sosiaalista mediaa varten. Lisäksi puheenjohtajuusvuoden tapahtumissa järjestettiin simultaanitulkkaus pohjoismaisten kielten välillä ja joissakin tapahtumissa myös englanniksi.

Erityinen puheenjohtajuusvuoden tavoite kulttuurisektorilla oli, että kaikki pohjoismaalaiset, myös uudet tulokkaat, tunsivat olevansa kotonaan Pohjoismaissa ja kokisivat myös pohjoismaisen kulttuurin omakseen. Tavoitteena on, että kulttuurista ja taiteesta on apua tulijoille heidän integroitumisessaan ja kotoutumisessaan uuteen kotimaahansa, ja että he myös tätä kautta kokisivat itsensä tervetulleiksi. Tämän tavoitteen edistämiseksi järjestettiin Kulttuurienvälinen Pohjola -teeman puitteissa useampi tapahtuma.

3 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-4361>

2 Kulttuurisektorin painopistealueet puheenjohtajuusvuonna 2016

2.1 Kokoukset

Suomen puheenjohtajuusvuonna järjestettiin kaksi Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokousta (MR-K) ja neljä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön virkamieskomitean (ÄK-K) kokousta. Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokouksissa tehtiin poliittisia linjauksia ja priorisointeja muun muassa pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttamisesta, kulttuurisesta ilmaisunvapaudesta sekä pohjoismaiseen elävään musiikkiin panostamisesta.

2.1.1 Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 1/16) 2.5.2016

Ensimmäinen Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 1/16) pidettiin Finlandia-talossa Helsingissä 2.5.2016. Ministerikokous pidettiin Helsingissä Unescon Maailman lehdistönvapauden päivän sananvapauskonferenssia edeltävänä päivänä, jolloin Pohjoismaiden kulttuuriministerit hyväksyivät myös sananvapautta käsittelevän julkilausuman.

”Meille on ehdottoman tärkeää torjua (kulttuuriseen) ilmaisunvapauteen kohdistuvia uhkia.”

Pohjoismaiden kulttuuriministerit

Kokouksessa opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen vaihtoi pohjoismaisten kollegoidensa kanssa kokemuksia kulttuurin ja vapaaehtoissektorin myönteisestä vaikutuksesta kotoutumisprosesseihin. Pohjoismaiden yhteistyöministerit päättivät ottaa kotoutumisen painopisteeksi ja vahvistaa toimia monivuotisella yhteistyöohjelmalla. Vuonna 2016 panostus kytkeytyi muun muassa kulttuurisektoriin ja kansalaisyhteiskunnan rooliin, sillä kulttuurilla on merkittävä rooli kotoutumisessa.

Kulttuuriministerit keskustelivat myös siitä, miten tämänhetkinen pakolaiskriisi on vaikuttanut luottamukseen ja kuvaan Pohjoismaista demokraattisina, avoimina ja osallistavina yhteiskuntina, ja miten kriisi on haastanut (taiteellista) ilmaisunvapautta. Re-shaping Cultural Policies -seminaarin yhteydessä ministerit hyväksyivät julkilausuman, jossa linjattiin:

Meille on ehdottoman tärkeää torjua (kulttuuriseen) ilmaisunvapauden kohtistuvia uhkia. Ministereille esiteltiin Oslossa järjestetyn kulttuuriesineiden laitonta kauppaa käsitelleen konferenssin loppuasiakirja. Siinä esitettiin ajankohtaisia pohjoismaisen yhteistyön toimia, joiden avulla maat voivat yhdessä hyödyntää voimavarojaan tehokkaammin. Ministerit kehittivät asianomaisia viranomaisia jatkamaan työtä suositusten mukaisesti.⁴

Henkilöt vasemmalta oikealle: Dagfinn Høybråten (Pääsihteeri), Rigmor Dam (FO), Alice Bah Kuhnke (SE), Sanni Grahn-Laasonen (FI), Tony Asumaa (AX), Linda Cathrine Hofstad Helleland (NO), Illugi Gunnarsson (IS), Bertel Haarder (DK) Kuva: Katarina Koch – norden.org

2.1.2 Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 2/16) 2.11.2016

Toinen Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokous (MR-K 2/16) pidettiin Pohjoismaiden neuvoston 68. täysistunnon yhteydessä Christiansborgissa Kööpenhaminassa 2.11.2016. Pohjoismaiden kulttuuriministerit päättivät muun muassa Pohjoismaisen kulttuurirahaston live-musiikkipanostuksen tukemisesta sekä vuoden 2017 budjetista.

⁴ <http://www.norden.org/fi/ajankohtaista/uutiset/kulttuuriministerit-edistaevaet-yhteistoimin-kotoutumista-ja-sananvapautta>

Kokouksessa kulttuuriministerit lausui-
vat koko vuoden 2017 kestävästä poh-
joismaisesta Nordic Matters -kulttuuri-
ohjelmasta seuraavaa:

- Pohjoismaiden ministerineuvosto on
ylpeä voidessaan tehdä Southbank
Centren kanssa yhteistyötä Nordic
Matters -kulttuuriohjelman toteutta-
miseksi. Tämä on oivallinen tilaisuus
pohjoismaisen taiteen ja kulttuurin
edistämiseen ja esittelyyn Pohjolan
ulkopuolella – varsinkin tasa-arvon, kestävän
kehityksen ja lasten ja nuorten näkökul-
masta. Nordic Mattersin keskeinen osatekijä on kulttuurivaihto pohjoismaisten ja brit-
tiläisten taiteilijoiden sekä yleisön välillä.⁵

*”Tämä (Nordic Matters) on oivallinen
tilaisuus pohjoismaisen taiteen ja kulttuurin
edistämiseen ja esittelyyn Pohjolan
ulkopuolella – varsinkin tasa-arvon, kestävän
kehityksen ja lasten ja nuorten näkökulmasta.”*

– Pohjoismaiden kulttuuriministerit

Henkilöt vasemmalta oikealle: Linda Cathrine Hofstad Helleland (NO), Bertel Haarder (DK), Rigmor Dam (FO), Sanni Grahn-Laasonen (FI), Alice Bah Kuhnke (SE), Tony Asumaa (AX), Illugi Gunnarsson (IS)
Kuva: Johannes Jansson – norden.org

⁵ <http://www.norden.org/fi/ajankohtaista/uutiset/kulttuuriministerit-tukevat-pohjoismaiden-elaevaeae-musiikkia>

2.2 Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 -prioriteettihanke

Sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen kolmivuotinen prioriteettihanke Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 käynnistettiin vuonna 2016. Hankkeessa etsitään innovatiivisia ratkaisuja ja toimintamalleja yhteiskunnan hyvinvoinnin ja tasa-arvon säilyttämiseen tilanteessa, jossa väestön ikääntyminen, talous- ja työelämän muutokset, maailmanpolitiikan kriisit ja kansainvälinen pakolaistilanne luovat haasteita.

Tavoitteena on muodostaa myös poliittisen tason yhteinen näkemys siitä, millä edellytyksillä asiantuntijayhteistyön merkittävä pohjoismainen lisäarvo voidaan jatkossa varmistaa. Pitkän aikavälin tuloksena vahvistetaan pohjoismaisen hyvinvointipoliittisen yhteistyön ja tiedonjakamisen pysyviä rakenteita. Hankkeen läpileikkaavia teemoja ovat hyvinvointi, moninaisuus, yhdenvertaisuus, sukupuolten tasa-arvo ja kulttuurisesti kestävä kehitys.

2.2.1 Monikielisyys ja moninaisuus kulttuurikentän voimavarana – työllistyminen ja kotoutuminen Pohjoismaissa kirjallisuuden avulla

Kulttuuri on osa ihmisten hyvinvointia ja osallisuutta. Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt kaikissa Pohjoismaissa viime vuosina. Pohjoismainen kulttuuri on moninaistunut ja rikastunut. Näistä syistä Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 -prioriteettihankkeen puitteissa käynnistettiin ajankohtainen erillishanke Monikielisyys ja moninaisuus kulttuurikentän voimavarana – työllistyminen ja kotoutuminen Pohjoismaissa kirjallisuuden avulla keväällä 2016. Tämän Kulttuurista kaikille -palvelun koordinoiman hankkeen tavoitteena on tukea maahanmuuttajien omakielistä, Pohjoismaissa syntyvää kaunokirjallisuutta sekä lähestyä kotoutumista ja kulttuurien välistä vuoropuhelua kirjallisuuden kautta. Hankkeen läpileikkaavia teemoja ovat lapset ja nuoret, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, kulttuurisesti kestävä kehitys, työllistyminen, oikeus (äidin)kieleen, hyvinvointi ja moninaisuus.

Hankkeen painopiste on taiteen tekijöiden ja kokijoiden oikeudessa omaan kieleen. Edellä mainitusta syystä hanke keskittyy taiteisiin, joissa juuri kieli on työväline, kuten esimerkiksi kirjallisuudessa ja teatterissa. Hanke lähestyy tasa-arvoa, hyvinvointia, lasten ja nuorten kielellisiä oikeuksia ja osallisuutta kolmesta eri näkökulmasta:

1. työllistyminen kirjallisuuskentällä
2. kotoutuminen kirjallisuuden kautta sekä
3. kulttuurienvälinen vuorovaikutus.

Hanke on suunniteltu kolmevuotiseksi. Hankkeen ensimmäisen vuoden tavoitellut tulokset olivat monikielisen (esimerkiksi arabinkielisen, somalinkielisen, kurdinkielisen sekä venäjänkielisen) kirjallisuuskentän kartoittaminen Pohjoismaissa – erityisfokuksena kirjailijoiden asema sekä työllistymismahdollisuudet, seminaarin järjestäminen sekä asiantuntijapankin luominen. Asiantuntijapankin tarkoitus on tukea pohjoismaisten kustantajien, rahoittajien sekä muiden kirjallisuusallalla toimivien tahojen mahdollisuuksia edistää erikielisten kirjailijoiden työllistymistä Pohjoismaissa.

2.2.2 Pohjola 2020 -prioriteettihankkeen kick off -konferenssi

Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 -prioriteettihankkeen kick off -konferenssi⁶ järjestettiin Turussa 27. – 28.1.2016. Konferenssin pääteemana oli pohjoismaisen hyvinvointimallin tulevaisuus sekä kuinka erityisesti poikkisektorialisella yhteistyöllä voitaisiin tehokkaammin edistää hyvinvointia, kulttuuria ja tasa-arvoa. Konferenssi oli myös osa Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuoden ohjelmaa.

Konferenssi toteutettiin yhteistyössä Turun kaupungin ja Itämereen alueen Terveet Kaupungit ry:n kanssa. Osallistajat edustivat muun muassa valtionhallintoa, kuntatahoja ja kansalaisjärjestöjä niin Suomessa kuin muualla Pohjoismaissa. Konferenssin puitteissa järjestettiin tapahtumatori, jossa esiteltiin konferenssin teemojen parissa työskenteleviä pohjoismaisia ja suomalaisia tahoja.

Konferenssin yhteydessä järjestettiin nuorisokahvila, jonka tavoitteena oli esitellä ja sitouttaa nuoria pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä tehdä konferenssin ja prioriteettihankkeen pääteemoja tutuiksi nuorille. Nuorisokahvilaan osallistuvat nuoret visioivat Pohjolan tulevaisuutta ja toivat seuraavanlaiset terveiset konferenssiin:⁷

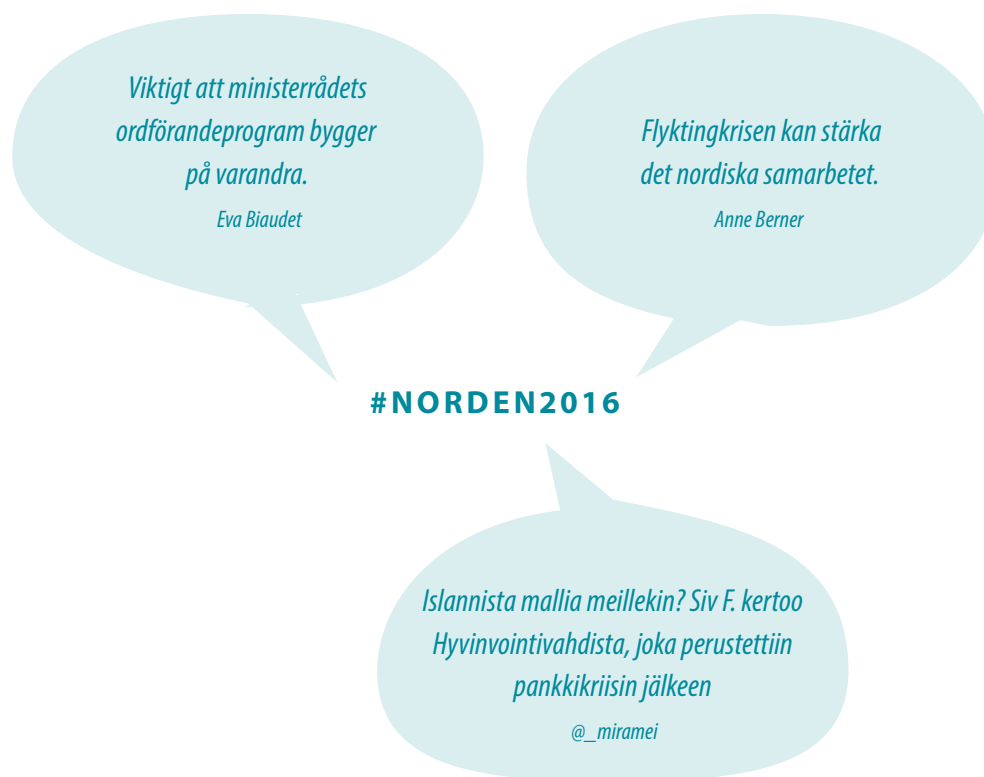
”Käsin kirjoittaminen ei ole enää tärkeää”

”Äänestämisen ikäraja laskee 15 vuoteen”

”Muuttaminen Pohjoismaiden välillä helpottuu”

6 http://stm.fi/documents/1271139/1356837/Puhujaesittely_Norden2016_Turku.pdf/25f0f80e-1539-4f1f-848f-be-f9578586bb

7 <http://stm.fi/documents/1271139/1356837/Raportti%20Norden2016%20Turun%20kickoff-konferenssi/d7311f2f-868d-4d44-88de-5c8b651d6432>

2.3 Digitaalinen Pohjola

Digitaaliset kokoelmat – avoimempi Pohjola -seminaari 9.–10.2.2016, Helsingissä

Kulttuurihistoriallisilla museoilla on ollut pitkään tarve kehittää kokoelmanhallintaa ja sen työnjakoa sekä koordinoita nykydokumentointia. Kansallinen TAKO-verkosto on Suomen kansallismuseon johtama ammatillisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto. Verkostolla on kaksi päätavoitetta: museoiden välinen tallennustyönjako ja nykydokumentoinnin koordinointi. Vaikka kaikki museot Pohjoismaissa tekevät nykydokumentointia, sitä tehdään hieman erilaisilla verkostomalleilla.

Osana Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuoden sektoriohjelmaa järjestettiin yhteispohjoismainen Digitaaliset kokoelmat – avoimempi Pohjola -seminaari nykydokumentoinnista Kansallismuseon auditoriossa 9. – 10.2.2016. Ensimmäisen seminaaripäivän aamuna paikalle saapui yli 200 osallistujaa Norjasta, Ruotsista, Islannista, Tanskasta, Virosta ja Ahvenanmaalta.

Seminaarin tavoitteena oli pohtia digitaalisuuden näkökulmia museoalalla, verkostoitua ja jakaa ajatuksia nykydokumentointiprosesseista sekä laajentaa kansallinen TAKO-verkosto yhteispohjoismaiseksi.

Antti Metsänkylä Kansallismuseosta tiivistä seminaarin seuraavasti:

- Seminaarin kaksi keskeistä lähtökohtaa, digitaalisuus ja verkostoituminen museo-työssä, kantoivat läpi seminaarin selkeinä ja dynaamisina museoalan tulevaisuuden tunnusmerkkeinä. Eräissä puheenvuoroissa muistutettiin myös siitä, että kaikkea digitaalisuuden nimissä tarjottavaa ei pidä nielaista sellaisenaan, vaan siitä tulee valita se, mistä todella on hyötyä kokoelmanhallinnalle, tiedon välittämiseksi ja museoaineistojen käyttäjien osallistamiselle. Museoiden esinekokoelmat ovat edelleen se, joka erottaa museot muista muistiorganisaatioista, ja tästä omaleimaisuudesta on pidettävä kiinni. Digitaalisuuden avaamat, kiistatta huikeat näköalat tulevat hyödyttämään sekä museoiden perinteisiä että uusia toimintamuotoja. Museoiden ja museoammattilaisten verkostoituminen on digitaalisessa maailmassa entistä tärkeämpää.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan osaston ylijohtaja Riitta Kaivosoja puhumassa Suomen museopoliittisen ohjelmatyöryhmän tavoitteista ja suuntaviivoista TAKO-seminaarissa 10.2.2016. Kuva: Risto Hakomäki.

2.4 Kulttuurienvälinen Pohjola

Unescon sananvapauskonferenssi 3.– 4.5.2016, Helsingissä

Re-shaping Cultural Policies -seminaari 2.5.2016, Helsingissä

Poetry countering Hate Speech -keskustelutilaisuus 29.–30.10.2016, Helsingissä

Maahanmuutto ja eri väestöryhmien välinen eriarvoisuus ovat yhteiskunnallisina ilmiöinä haastavia ja näyttäytyvät muun muassa vihapuheena. Suomi toimi Unescon World Press Freedom Day -sananvapauskonferenssin isäntämaana 3.–4.5.2016. Samalla juhlistettiin maailman ensimmäistä painovapausasetusta, joka otettiin käyttöön Ruotsissa vuonna 1766.

Unescon sananvapauskonferenssin tapahtumat korostivat maailmanlaajuisesti lehdistönvapauden merkitystä ihmisoikeuksien toteutumiselle, toimivalle kansalaisyhteiskunnalle ja demokratiakehitykselle. Keskeisiä sananvapauskonferenssin teemoja olivat mm. toimittajien turvallisuus, tiedon saavutettavuus, medialukutaito, siirtolaisuus ja kulttuurinen ilmaisunvapaus.

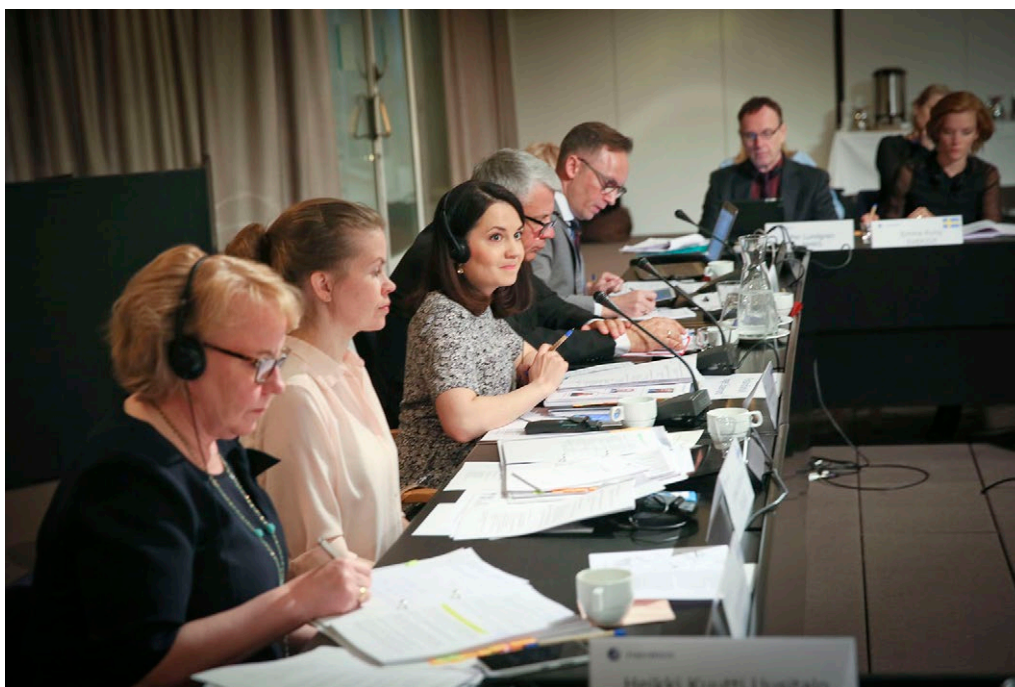
Yhteistyössä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen, Unescon ja Suomen kansallismuseon kanssa järjestettiin Re-shaping Cultural Policies -seminaari, jonka tavoitteena oli lisätä tietoisuutta kulttuurisen ilmaisunvapauden moninaisuuden merkityksestä kestäväälle kehitykselle ja kulttuuri-ilmaisuille Pohjoismaissa sekä kuinka nämä olisivat hyödynnettävissä YK:n uuden kestävän kehityksen Agenda 2030 -ohjelman toteutuksessa. Seminaarissa pohdittiin myös digivallankumouksen merkitystä taiteen ja kulttuurin kentällä aina taiteen ja luovan talouden luomisprosesseista teosten saatavuuteen ja levitykseen.

Pohjoismaiden kulttuuriministereiden vihapuhetta käsittelevän julkilausuman pohjalta Helsingin kirjamessujen yhteydessä järjestettiin yhteistyössä Pohjoismaisen lehtimieskeskuksen (NJC), Pohjoismaiden suurlähetystöjen ja Hanasaaren kanssa Poetry countering Hate Speech -keskustelutilaisuus 29.–30.10.2016. Tilaisuudessa pohdittiin erityisesti ilmaisunvapautta uhkaavaa online-vihapuhetta. Panelistit käsitelivät vihapuhetta runouden kautta, minkä jälkeen he keskustelivat ja kehittivät työkaluja kirjailijoille ja journalisteille vihapuhetta vastaan. Keskustelutilaisuuden puitteissa julkaistiin ohjenuorat online-vihapuheen ehkäisemiseksi.

*At Helsinki #boknorden we will
focus on countering hate speech
@EJNetwork @EFJEUROPE @IngvilC
@nordjour
Mogens B. Bjerregård*

#FREESPEECH

*@mogensbb has made #guidelines
for countering online #HateSpeech -
#norden2016 #freespeech #boknorden
Petteri Pulli*

MR-K 1/16 Finlandia-talolla 2.5.2016. Kuva: Katarina Koch – OKM

Eturivi vasemmalta oikealle: Illugi Gunnarsson (IS), Tony Asumaa (AX), Linda Cathrine Hofstad Helleland (NO), Sanni Grahn-Laasonen (FI), Tarja Halonen (FI), Bertel Haarder (DK), Alice Bah Kuhnke (SE), Gunvor Kronman (FI), Rigmor Dam (FO) ja Dagfinn Høybråten Re-Shaping Cultural Policies -seminaarissa Kansallismuseon auditoriossa 2.5.2016. Kuva: Katarina Koch – OKM

2.5 Nuori Pohjola

SILLAT - BRIDGES- BROAR - BROER -nuorisokonferenssi 26.–28.9.2016, Helsingissä

Pohjoismaiden lapset ja nuoret ovat luovia, osallistuvia ja kanta-aottavia toimijoita myös taiteen ja kulttuurin alalla.

Lapsilla ja nuorilla on tärkeä sija pohjoismaisessa kulttuuriyhteistyössä, joka tunnustaa lasten ja nuorten mahdollisuudet ja oikeudet vaikuttaa omaan elämäänsä. Heitä varten on myös tärkeää luoda niin digitaalisia kuin fyysisiä kohtaamispaikkoja, jotka vastaavat lasten ja nuorten tarpeita ja toiveita.⁸

"Nuorten köyhyysongelmat pitäisi tuoda paremmin näkyviin."

8 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-2482>

Lasten ja nuorten asioiden poikkihallinnollisuutta on hyvä pitää lähtökohtana ottaen huomioon lapsia ja nuoria koskevien kysymysten laajan kirjon ja kestävän kehityksen periaatteet.

Puheenjohtajuusvuoden aikana järjestettiin yhteistyössä muun muassa NORDBUK:n, sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen kanssa SILLAT - BRIDGES - BROAR - BROER -nuorisokonferenssi nuorten hyvinvoinnista ja osallisuudesta Pohjoismaissa. Tämä poikkihallinnollinen yhteistyökonferenssi tarkasteli nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista mm. koulutuksen, yhdenvertaisuuden, kulttuurin ja median sekä työllisyyden ja yrittäjyyden näkökulmista.

Konferenssin tavoitteena oli löytää poliittisia ratkaisuja monia Pohjoismaiden nuoria koskettaviin haasteisiin: työn löytäminen on vaikeaa, köyhyys nuorten joukossa kasvaa ja monilla on mielenterveyden ongelmia. Konferenssi alkoi yhteisellä osuudella, jossa kuultiin seminaarin teemaan johdattavia alkupuheenvuoroja. Sitten konferenssivieraat jakautuivat kuuteen ryhmään, joista kukin ryhmä tarkasteli nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista eri näkökulmista. Kulttuurin työpaja koostui alustuksista ja keskustelusta sekä osallistavista harjoituksista. Työpajan puitteissa esiteltiin muun muassa sosiaalisen sirkuksen metodiikkaa ja tehtiin aikamatka sadan vuoden päähän menneisyyteen.

Konferenssissa tultiin seuraaviin johtopäätöksiin:

1. Työt ja opiskelu tulisi pystyä yhdistämään vaivattomammin
2. Nuorten köyhyysongelmat pitäisi tuoda paremmin näkyviin
3. Lisää julkisia yhteisvessoja tytöille ja pojille.

Kuva: Anna Rosenberg – norden.org

Kuva: Katarina Koch – OKM

*Jonathan Levy: Children
transforming society: to do with children
not for children.*

Eila Kauppinen

#SILLATBROAR

*Yhteistyö on kaiken a ja o. Lapset ja
nuoret tulee aina ottaa huomioon,
muistuttaa Mikael Höysti*

Sillatbroar

Kulttuurin työpajassa pohdittiin elämää nyt ja sata vuotta sitten. Kuva: Katarina Koch – OKM

2.6 Luova Pohjola

Lisää arkkitehtuuria – Arkkitehtuuri pohjoismaisen kulttuurin voimavarana -konferenssi 13.–14.10.2016, Helsingissä

Pohjola on elinvoimainen, dynaaminen ja luova kulttuurialue.⁹

Pohjoismaat tunnetaan maailmanlaajuisesti arkkitehtuuristaan ja muotoilustaan. Pohjoismaissa käytännölliset ja laadukkaat arjen ympäristöt ovat perinteisesti olleet tärkeitä elämänlaadun ja kansainvälisen arvostuksen mittareita.

”Arkkitehtuuri ja kaupunkisuunnittelu tulisi nähdä työkaluna yhteiskunnan haasteiden ratkaisemiseen.”

Pohjoismaat ovat ensimmäisten joukossa arkkitehtuuripolitiikan kehittäjinä ja uudistajina. Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (1998) on ollut mallina useiden muiden Euroopan maiden arkkitehtuuripoliittisille ohjelmille. Arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien kehittämisessä kansalaiset, asiantuntijat, viranomaiset ja päättäjät tunnistavat yhdessä rakenne-

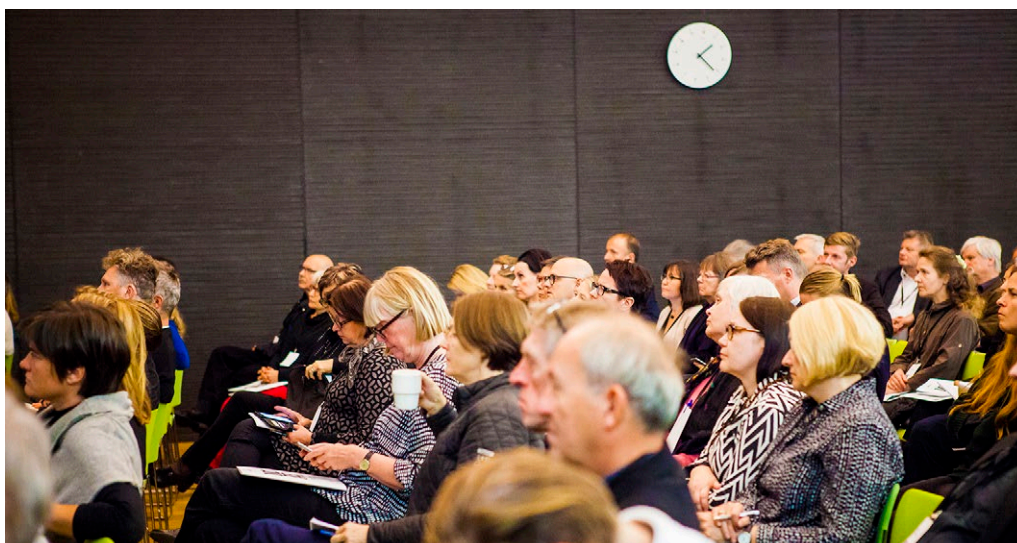
⁹ <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-2482>

tun ympäristön kulttuurisia, sosiaalisia ja ekologisia merkityksiä ja luovat niihin tukeutuen linjauksia, joilla rakennetaan tulevaisuuden asukasviihtyvyyttä ja paikkojen menestystä.

Yhteistyössä Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen (ARCHINFO) kanssa järjestettiin Lisää arkkitehtuuria -konferenssi Helsingin Paasitornissa 13.–14.10.2016. Konferenssissa pohdittiin arkkitehtuurin merkitystä pohjoismaiselle hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille. Konferenssin tavoitteena oli edistää arkkitehtuuripoliittisen ohjelmatyön suunnittelua ja toimeenpanoa Pohjoismaissa sekä välittää ajankohtaista tietoa Pohjoismaiden tilanteesta. Tavoitteena oli myös nostaa yleiseen keskusteluun kulttuurisesti kestävä kehitys osana rakennettua ympäristöä.

Ensimmäinen konferenssipäivä koostui inspiroivista alustuksista ja paneelikeskusteluista. Toisena päivänä järjestettiin kaksi rinnakkaista arkkitehtuuripoliittista verkostotapaamista, joista toinen oli paikallistason virkamiesten tapaaminen ja toinen tapaaminen oli suunnattu Pohjoismaiden ministeriöiden virkamiehille. Nämä kaksi rinnakkaista kokousta yhdistyivät myöhemmin samana päivänä tuomaan terveisensä toisilleen ja keskustelemaan arkkitehtuuripolitiikasta.

Verkostotapaamisissa ehdotettiin epämuodollisen keskusteluyhteyden ylläpitämistä vuosittaisten kokousten lisäksi. Tapaamisessa kävi ilmi, että usean Pohjoismaan arkkitehtuuripoliittisen ohjelman laatiminen on kesken ja että ohjelman valmisteluprosessia pidetään monimutkaisena ja haastavana, koska arkkitehtuuripolitiikka koskettaa useampaa hallinnon alaa. Itse asiantuntijatapaamista pidettiin hyödyllisenä ja mielekkäänä tapana vaihtaa kokemuksia arkkitehtuuripolitiikasta Pohjoismaiden kesken. Lisäksi todettiin, että arkkitehtuuri ja kaupunkisuunnittelu tulisi nähdä työkaluna yhteiskunnan haasteiden ratkaisemiseen.

Kuva: Aino Salmi - Archinfo

#MOREARCHITECTURE

*Make ordinary buildings contribute
to the street – Graham Morrisson
speaking in
#morearchitecture
#norden2016*

2.7 Kestävä Pohjola

Moninaisuus kestävän kehityksen edellytyksenä – kulttuuripolitiikka Pohjolassa -seminaari 9.11.2016, Helsingissä

Pohjoismainen kulttuurielämä vahvistaa Pohjoismaiden yhteiskuntien kestävyyttä saata-
vuuden ja osallistamisen keinoin.¹⁰

Yhteistyössä Suomessa toimivan Pohjoismaisen kulttuuripisteen (KKN) ja Kulttuuripo-
liittisen tutkimuksen edistämisseitien (CUPORE) kanssa järjestettiin Moninaisuus kestä-
vän kehityksen edellytyksenä – kulttuuripolitiikka Pohjolassa -seminaari Finlandia-talolla
9.11.2016.

Seminaarissa todettiin, että kulttuuri
saa yhä enemmän tilaa keskusteluissa
pohjoismaisesta kestävästä kehityksestä.
Kulttuurin ymmärretään pystyvän edis-
tämään niin sosiaalista, ekologista kuin
taloudellistakin kestävää kehitystä. Maa-

pallon kyky luonnon- sekä yhteisöllisten varojen uudelleen luomiseen ei kuitenkaan säily
pelkällä kulttuurin tuottamisella. Kulttuurin täytyy heijastaa koko yhteiskuntaamme aina
käytännöistä politiikkaan ja kulttuurin tuottamiseen. Moninaisuus - niin etninen, sosiaali-
nen kuin muukin – on yksi kestävän kehityksen kulmakivistä.

*"Kulttuurin tulee olla vapaata, mutta sen
tulee olla syrjittyjen ryhmien puolustaja, joka
nousee tarvittaessa barrikadeille."*

Seminaarissa pohdittiin moninaisuuden ilmenemistä pohjoismaisessa kulttuurissa ja
kulttuuripolitiikassa. Kuinka voimme hyötyä moninaisuudesta ja tehdä sen kiistattomaksi
osaksi kulttuuria ja kulttuuripolitiikkaa? Kuinka moninaisuuteen panostetaan ja millaisia
toimenpiteitä vielä kaivataan? Seminaari kokosi tutkijoita, kulttuurialan työntekijöitä sekä

¹⁰ <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-2482>

mielipidevaikuttajia vastaamaan näihin kysymyksiin, keskustelemaan ja kohtaamaan. Puheenvuoroissa käsiteltiin edellä mainittuja kysymyksiä muun muassa uskonnon, monikulttuurisuuden, sukupuolen ja seksuaalisuuden näkökulmista.

Loppupuheenvuorossa muistutettiin, että meillä ei ole enää aikaa tuhlattavaksi, vaan aika toimia on nyt. Moninaisuuden tulee näkyä, jotta vähemmistöihin kuuluvilla on samaistumiskohteita. Puheenvuorossa todettiin myös, että epädemokraattisia ja solvaavia mielipiteitä ei tule normalisoida nojaamalla sananvapauteen. Kulttuurin tulee olla vapaata, mutta sen tulee olla syrjittyjen ryhmien puolustaja, joka nousee tarvittaessa barrikadeille.

Liite 1. Puheenjohtajuusvuoden kalenteri ja tapahtumien osallistujat

Taulukko 1. Puheenjohtajuusvuoden kalenteri

Tapahtuma	Aika	Paikka
Kick off -seminaari kolmivuotiselle prioriteettihankkeelle	27.–28.1.2016	Turku
Nuorisokahvila	27.1.2016	Turku
Virkamieskomitean kokous (ÄK-K 1/16)	2.–3.2.2016	Kööpenhamina
Digitaaliset kokoelmat – avoimempi Pohjola -seminaari	9.–10.2.2016	Helsinki
Virkamieskomitean kokous (ÄK-K 2/16)	30.–31.3.2016	Helsinki
Kulttuuriministerikokous (MR-K 1/16)	2.5.2016	Helsinki
Unescon sananvapauskonferenssin sivutapahtuma kulttuurisesta ilmaisunvapaudesta – Re-shaping Cultural Policies	2.5.2016	Helsinki
Unescon World Press Freedom Day - sananvapauskonferenssi	3.–4.5.2016	Helsinki
Virkamieskomitean kokous (ÄK-K 3/16)	14.–15.9.2016	Ahvenanmaa
SILLAT-BRIDGES-BROAR-BROER -nuorisokonferenssi	26.–28.9.2016	Helsinki
LISÄÄ ARKKITEHTUURIA – Arkkitehtuuri pohjoismaisen kulttuurin voimavarana	13.–14.10.2016	Helsinki
Pohjoismaat Helsingin kirjamessuilla Poetry countering Hate Speech -keskustelutilaisuus	29.–30.10.2016	Helsinki
Kulttuuriministerikokous (MR-K 2/16)	2.11.2016	Kööpenhamina
Moninaisuus ja kestävä kehitys osana pohjoismaista kulttuuripolitiikkaa -seminaari	9.11.2016	Helsinki
Virkamieskomitean kokous (ÄK-K 4/16)	1.–2.12.2016	Kööpenhamina

Taulukko 2. Tapahtumien osallistujat

Tapahtuma	Osallistujat	FI	SE	NO	DK	IS	FO	AX	GL
Kick off -seminaari kolmivuotiselle prioriteettihankkeelle	300								
Digitaaliset kokoelmat - avoimempi Pohjola -seminaari	220								
Re-shaping Cultural Policies -seminaari	80								
SILLAT-BRIDGES-BROAR-BROER -nuorisokonferenssi	150								
LISÄÄ ARKKITEHTUURIA -Arkkitehtuuri pohjoismaisen kulttuurin voimavarana	170								
Moninaisuus ja kestävä kehitys osana pohjoismaista kulttuuripolitiikkaa -seminaari	190								

 kansallisuus edustettuna tapahtumassa

 ei kyseisen kansallisuuden edustajia

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN 978-952-263-452-8 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)

